

Pozdravni nagovor
predsednika Vlade Republike Slovenije Janeza Janše
na 43. novoletno srečanje Slovencev videmske pokrajine in Posočja
v Kobaridu, 19. 1. 2013

Spoštovane rojakinje, spoštovani rojaki!

Spoštovana gostiteljica, županja Kobarida, gospa Darja Hauptman, spoštovani predstavniki občin, spoštovani predstavniki društev in organizacij iz Posočja in zamejstva.

Vesel sem, da sem danes tukaj med vami. Zahvaljujem se vam za vabilo. V čast mi je, da vam lahko spregovorim. Glede na to, da ste to srečanje poimenovali za novoletno, vam želim vse dobro v tem letu. Predvsem pa vam želim, da se vse, kar načrtujete za ta čas, do naslednjega srečanja uresniči.

Današnje srečanje je posebne vrste srečanje, ki je v preteklosti opozarjalo tudi na to, da naši rojaki tukaj preko meje ne živite in ne živijo zgolj v Tržaški in Goriški pokrajini, ampak tudi v Goriški pokrajini, Benečiji, v Kanalski dolini in v Reziji, zato mi dovolite, da najprej nekaj rečem o tem, kako smo že v začetku lanskega leta, ko smo oblikovali novo slovensko vlado, odnos oziroma sodelovanje vseh Slovenk in Slovencev doma, v zamejstvu in v svetu postavili za eno od naših prioritiet. Takrat smo morali vlado zaradi učinkovitosti, pa tudi zaradi racionalnosti, občutno zmanjšati. Kljub temu se je koalicija odločila, da bomo ohranili poseben resor, posebno ministrstvo za Slovence v zamejstvu in po svetu. Ta odločitev v tisti situaciji ni bila samoumevna, se je pa v lanskem letu izkazala za dobro. Mislim, da zaveze, ki smo jih takrat dali, tudi uresničujemo. V preteklem letu smo se v različnih sestavah in na različnih lokacijah tudi večkrat srečali, kar me zelo veseli. Ohranjanje tega živega stika je vitalni interes Slovenije. Tako za tiste, ki živimo v matični domovini, kot za tiste, ki živijo in živite preko meja, oziroma po svetu.

V zamejstvu in po svetu živi okoli pol milijona Slovenk in Slovencev, na katere je domovina v preteklih desetletjih ali stoletjih prevečkrat pozabila. V vladi, ki jo vodim, dobro vemo, kako dragoceni ste za Slovenijo. Samo spomnimo se časov, ko se je Slovenija osamosvajala. Brez pomoči, prizadevanj, brez moralne pomoči in drugih aktivnosti Slovencev v zamejstvu in po vsem svetu, ki so v veliki meri prepričali vlade tistih držav, kjer so živeli, da so spremenili odnos do nas. Za osamosvojitve, bi bila cena, ki smo jo plačali za ta zgodovinski podvig Slovencev še bistveno višja in bilo bi veliko težje.

Uvodoma sem dejal, da je ohranjanje stikov s Slovenci, živečimi v zamejstvu in po svetu, ena prednostnih vladnih nalog. V tem smislu spodbujamo sodelovanje na številnih področjih. Zagotavljati skušamo pogoje za ohranjanje in učenje slovenskega jezika v tujini. S predpisi smo omogočili, da se Slovenci v zamejstvu in po svetu lahko pod ugodnejšimi pogoji vpisujejo v slovenske visokošolske zavode.

Ko sem se lani srečal s predsednikom italijanske vlade Montijem, sem se v tem pogovoru posebej zavzel za ustrezno ureditev financiranja. Tu so vsako leto problemi, ki niso v čast ne nam, ne italijanski državi. Poudaril sem tudi potrebo po ustreznem političnem zastopstvu v italijanski poslanski zbornici, kot v deželnem zboru Furlanije-Juljske krajine. V tem času je bil prav tako vzpostavljen dialog v okviru manjšinskega omizja z vlado v Rimu, ki daje nek okvir, da se vprašanja za katere je bilo v preteklosti zelo dolge poti, vseeno rešujejo hitreje.

Ko sem že omenil financiranje, naj povem, da je slovenski državni zbor lani sprejel proračuna za letošnje in prihodnje leto. Kljub temu, da so časi težki, in se je rezervirana proračunska poraba za letošnje in prihodnje leto pravzaprav povsod omejila, oziroma spustila navzdol, smo vseeno ohranili sredstva za delovanje urada za Slovence v zamejstvu in po svetu na enaki ravni, kot je bilo prej. Tako je urad ena maloštevilnih izjem in dejansko potrjuje pomen, ki veljata Slovincem v zamejstvu in po svetu.

Sredstva smo na enaki ravni ohranili tudi za italijansko manjšino. Ko sem govoril o tem s svojim kolegom, italijanskim predsednikom vlade gospodom Monitjem, sem izrazil pričakovanje – takrat še nismo imeli proračuna, ampak predloge – da bi tudi italijanska manjšina ravnala enako do slovenske manjšine.

Veliko pozornost posvečamo tudi čezmejnim regionalnim projektom in pobudam. Tukaj se bo znotraj EU v prihodnjih letih in desetletjih na področju, kjer živimo, dogajalo veliko. Premiki bodo pozitivni. Imajo pozitivne kulturne, jezikovne, gospodarske učinke in prispevajo k razvoju območij, kjer živijo slovenske manjšine. To se ne bo zgodilo čez noč, tudi Slovenija mora narediti svojo domačo nalogo, da bodo ti potenciali izkoriščeni. Predvsem izvesti decentralizacijo in ustanoviti pokrajine, ki jih še nimamo, ampak tudi to se bo zgodilo. Da bi to lahko zagotovili, smo črpanje evropskih sredstev postavili kot prioriteto. V preteklem letu je bilo na tem področju veliko narejenega. Letošnji razpisi pa kličejo po še tesnejšem čezmejnem sodelovanju za učinkovito črpanje sredstev, ki nam pripadajo v letošnjem letu in v prihodnjih dveh letih, kot podaljšana možnost črpanja iz obstoječe finančne perspektive, ki nam pripadajo kot članom evropske družine. Pogajamo se tudi za finančno perspektivo od leta 2014 do leta 2020, kjer bodo za tovrstne projekte na voljo znatnejša sredstva, kot jih bomo lahko namenili iz državnega proračuna. Verjamem, da tudi znatnejši, kot jih za to nameni italijanski državni proračun. Tukaj je predvsem od nas odvisno, ali bomo pravočasno sposobni pripraviti dobre programe. In ali bomo sredstva, ki bodo na voljo takoj in ne po sedminah, znali izkoristiti toliko bolj učinkovito.

Odpirajo se tudi razprave o povezovanju v evropske makroregije. Končnih odločitev sicer še ni, in se ne bodo dogajale čez noč, gre pa razvoj pa gre v smer, ki bo omogočala, da bomo Slovenci z obeh strani meje v prihodnje še tesneje povezani. Da bo ta meja, ki je padla pred petimi leti v administrativnem smislu, tudi začela tajati v glavah in vseh tistih vsebinah, ki jih je naplavila meja v preteklosti.

Verjetno je bilo tudi na preteklih srečanjih rečeno, da je manjšina lahko most, ki povezuje. To je resnica. Zato se to vedno ponavlja in to dokazuje tudi današnje srečanje. Že prej je gospa županja Kobarida rekla nekaj v smislu, da moramo, da bi narod razumeli, poznati tudi njegove spomine. Dogodkov, ki so sooblikovali in obrusili naš narod, je bilo v preteklosti veliko. Bili smo na mnogih preizkušnjah. In v trenutkih, ko sta bili tako demokracija, kot tudi samostojna slovenska država za vse tiste, ki smo živeli v matici, zelo oddaljen sen, so nam mnogi iz tukajšnjega zamejstva v bližini, bodrili upanje in omogočali izdajanje publikacij, kjer se je lahko odkrito in odprto govorilo o tem, kjer se je lahko odprto sanjalo o tem, da se je pisalo koncepte, organiziralo številne razprave, kamor smo lahko hodili tudi mi, ki takšnih razprav nismo mogli imeti v matici. In vse to je ustvarilo humus, iz katerega je leta 1990 in 1991 zrasla samostojna in demokratična Slovenija.

Kljub mnogoterim trpkim izkušnjam, ki ste jih doživljali v prostorih čez mejo, ste nam bili s svojim delovanjem v oporo, spodbudo in pomoč. Marsikaj se je v zgodovinskih trenutkih napajalo iz vaše vztrajnosti, pokončnosti in neomajne vere v Slovence in Slovenijo.

Mislim, da lahko brez rezerve rečem, da veliko mero takšne vztrajnosti potrebujemo tudi danes. Vztrajnost, pokončnost in neomajno vero v našo domovino in njene ljudi.

Vlada, ki jo vodim od februarja, si že od pričetka mandata prizadeva za stabilizacijo Slovenije, ki bi omogočila zdrave in trdne temelje za prihodnji razvoj in blaginjo Slovencev doma, v zamejstvu in po svetu. Od blaginje Slovenije je odvisno tudi tisto, kar je potrebno zagotavljati za sodelovanje v vseh treh Slovenijah. V manj kot letu dni smo sprejeli vrsto ukrepov za stabilizacijo javnih financ, zagon gospodarske rasti, izboljšanje slovenskega poslovnega okolja. Sprejeti so bili ukrepi za krepitev bančnega sistema in upravljanje državnega premoženja, pokojninska reforma in proračuna za leto 2013 in 2014. Prišli smo do točke, ko so se stvari pričele obračati na bolje.

Žal so se nekateri politični in civilnodružbeni akterji z bali teh uspehov vlade in zato se že od novembra naprej skuša destabilizirati državo in ustaviti te procese. V ozadju se seveda bje bitka za ohranitev raznih privilegijev in ostalih monopolov. Ceno pa plačujejo tako gospodarstvo, kot državljanske in državljani, ki plačujejo davke. Če komu to ni očitno, mu bo to dokazal čas.

Spoštovane rojakinje in rojaki,

danes se tu nismo zbrali zaradi tega, da bi analizirali notranjepolitične razmere, bodisi v Sloveniji, bodisi v Italiji. V obeh državah, kjer živimo, se bo dogajalo marsikaj in bo to letošnje leto burno. Zbrali smo se za to, da se prijetno družimo. Da obudimo nekatere spomine in se pogovorimo o tem, katere načrte, ki smo jih kovali pred enim letom smo uresničili in katere smo morali iz takšnih in drugačnih razlogov prestaviti na prihodnje obdobje.

Upravičeno ste lahko ponosni na prehojeno pot. Ta skoraj nikoli ni bila lahka, kljub vsemu pa je bila uspešna. Upam in verjamem, da bodo po tej dobro narejeni in utrjeni poti zakorakali tudi mladi rodovi, saj na njih stoji tisto, kar mora slediti bogati preteklosti – to pa je bogata in polna prihodnost.

In kot pravi domačinka iz Posočja, pesnica Ljubka Šorli:

Zgodovina dalje dnevnik piše,
v njem napake, zmote odslikava,
pa jih rod za rodom sproti briše.

Ko bo svet pregnetla misel zdrava
in ljubezen stala bo najviše,
vzkllili bodo mir, svoboda, sprava.

Hvala.